

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Utrùm Filius in divinis procedat à Patre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

personæ & hypostasis in eodem sensu indifferenter usurpans.

Obj. 2. Verus & unus Deus est Pater Christi. Sed tres personæ non sunt Pater Christi. Ergo tres personæ non sunt unus verus Deus. *R. dist. maj.* Unus & verus Deus, sumptus in suppositione inadequata pro prima persona divina, est Pater Christi, C. maj. Unus & verus Deus, sumptus in suppositione adequata pro omnibus personis divinis, est Pater Christi, N. maj. & concessa min. dist. cont. Ergo tres personæ non sunt unus verus Deus, sumptus in suppositione inadequata, C. conf. Sumptus in suppositione adequata, N. conf.

Obj. 3. Pater, Filius, & Spiritus S. sunt alius, & alius, & alius, Sed Pater, Filius, Spiritus S. sunt Deus. Ergo Deus est alius, & alius, & alius. *R. dist. maj.* Pater, & Filius, & Spiritus S. sunt alius, & alius, & alius ratione personalitatum, C. major. Ratione essentiae, N. major. & concessa min. dist. conf. Ergo Deus est alius, & alius, & alius ratione personalitatum, C. conf. Ratione essentiae, Neg. conf. Itaque quia Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt tres personæ distinctæ, verus Deus, quamvis unus ratione essentiae, est tres personæ realiter distinctæ.

Obj. 4. Tres personæ divinæ sunt tres substantiæ, Ergo sunt tres Dii. Ergo non sunt unus Deus. *R. Tres personas divinas esse tres substantias relativas, sed identificatas uni essentiae & substantiæ absolutæ, & ita esse tres substantias relativas, habentes unam essentiam, unam substantiam absolutam, unam divinitatem. Unde nego utramque conf.*

Obj. 5. Si Pater & Filius sunt unus & idem Deus, unus & idem Deus est genitus, & non est genitus. Falsum conf. Ergo, &c. *Resp.* Unum & eundem Deum, sumptum in suppositione adequata, esse genitum secundum unam personam, & non esse genitum secundum aliam, seu esse genitum quatenus est filius, & non esse genitum quatenus est pater: quod est verum.

At inq. Ergo in uno & eodem sunt prædicata contradictoria. *R.* Esse prædicata contradictoria in uno & eodem, qui simul est plures personæ realiter oppositæ & distinctæ. Talis autem est Deus, qui simul est una essentia absoluta, & plures personæ realiter oppositæ.

Obj. 6. Qui nec gignit, nec gignitur, nec procedit, non est verus Deus. Sed tres personæ nec gignunt, nec gignuntur, nec procedunt. Ergo tres personæ non sunt verus Deus, proindeque non sunt unus Deus. *Resp. neg. min.* Nam hæc propositio, Tres personæ non gignunt, nec gignuntur, nec procedunt, est propositio universalis, & æquivalens isti: Omnes personæ non gignunt, nec gignuntur, nec procedunt; quæ æquivaleret huic: Nulla persona gignit, nec gignitur, nec procedit: quod est falsum.

Obj. 7. Si in Deo sunt tres personæ, & una essentia, in Deo est quaternitas, non trinitas. *R. neg. seq.* Quia una illa essentia identificatur tribus personis, & sic non facit cum illis numerum. *At inq.* In Deo erunt tres res relativæ, & una res absoluta. Ergo in Deo erunt quatuor res. Ergo in Deo erit quaternitas, non trinitas. *R. neg.* in Deo tres res relativæ cum re absoluta esse quatuor res; obstat enim identitas rei absolutæ cum tribus rebus relativis.

Obj. 8. Non est una essentia in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto. Ergo Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus non sunt unus Deus. *Neg. ant. Probabis.* Si esset una essentia in Patre & Filio & Spiritu S. non distinguerentur inter se realiter. *Neg. seq. Probabis.* Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Sed Pater, & Filius, & Spiritus S. erunt eadem uni tertio. Ergo erunt iidem inter se. Ergo non distinguerentur inter se realiter. *Resp. dist. maj.* Quæ sunt eadem uni tertio finito, & incommunicabili, sunt eadem inter se, C. maj. Quæ sunt ea-

dem uni tertio infinito, & propter infinitam secunditatem communicabili pluribus realiter oppositis: proindeque realiter distinctis, qualis est essentia divina, N. maj.

Dices. Si est una divinitas in Patre, & Filio, & Spiritu S. valebit hic syllogismus expositivus: Hæc divinitas est Pater: Hæc divinitas est Filius: Ergo Filius est Pater. Ergo, &c. *Resp.* Hunc syllogismum non esse expositivum, nisi specie tenus, & esse re ipsa categoricum: nam medius terminus, nempe hæc divinitas, sic est singularis formaliter, ut sit æquivalenter universalis: quia sic est unica numero divinitas, ut propter secunditatem sit communicabilis, & communicetur pluribus realiter distinctis. Unde in allato syllogismo medius terminus est capax distributionis, & sic exprimi potest: Quidquid est divinitas, cum ergo non distribuatur: nam falsæ sunt hæc propositiones: Quidquid est divinitas, est Pater: quidquid est divinitas, est Filius: syllogismus non est in forma, & ita non valet conclusio.

Obj. 9. Si Pater, Filius, & Spiritus Sanctus sunt unus Deus, simul sunt tres res, & una tantum res. Sed hoc implicat. *R.* Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum esse simul tres res, & unam tantum rem, non sub eadem, sed sub diversis rationibus: sunt enim tres res ratione personalitatum, & una tantum res ratione essentiae, in quo nulla est implicancia.

Quæres utrum mysterium Trinitatis possit cognosci evidenter lumine naturali. *Resp.* Non posse: nam Christus dicit Matth. c. 11. *Nemo novit Filium, nisi Pater, neque Patrem quis novit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare.* Et ratio est, quia Deus non cognoscitur naturaliter, nisi ex creaturis. Sed creaturæ non ducunt in cognitionem Dei, ut trinus est in personis, sed tantum ut unus est in essentia, eod quod causentur ab eo per omnipotentiam, quæ una & eadem est in tribus personis. Ergo, &c.

Obj. Naturaliter cognoscimus Deum esse omnipotentem. Sed ad omnipotentiam pertinet Deum posse generare Filium ejusdem secum essentiae. Item naturaliter cognoscimus sine consortio & societate non esse perfectam felicitatem. Ergo cum etiam naturaliter cognoscamus Deum esse beatissimum, consequens est naturaliter, etiam cognosci in Deo esse pluralitatem personarum. Item naturaliter notum est, communicare se infinito modo, esse perfectionem infinitam, proindeque Deum non posse ea carere. Ergo naturaliter notum est in Deo unam personam alteri communicare essentiam divinam. Item multi veteres Philosophi mentionem fecerunt mysterii Trinitatis.

Resp. ad 1. neg. min. Nam ad omnipotentiam pertinet tantum, ut Deus possit ad extra producere plura ac plura, & perfectiora ac perfectiora in infinitum. *R. ad 2.* Naturaliter cognosci non posse, quod ad perfectam felicitatem requiratur consortium & societas in ente infinite perfecto. *R. ad 3.* Non esse naturaliter evidens communicationem fieri posse sine divisione naturæ; & ita non est naturaliter evidens, communicationem ad intra esse possibilem. *Ad 4.* R. Philosophos illos notitiam Trinitatis, si quam habuerunt, vel ex traditione fidelium, vel ex lectione librorum sacrorum hausisse.

DISPUTATIO V.

De Processionibus divinis.

ARTICULUS I.

Utrum Filius in divinis procedat à Patre.

Resp. 1. Filius in divinis procedit à Patre. Est de fide. *Prob. 1.* ex Scriptura: nam Filius de se ipso ait Joan. cap. 7. *A me ipso non veni, sed est verus, qui misit me, quem vos nescitis.* Ego scio enim, quia ab ipso sum, & ipse me misit. Et cap. 8. Ego enim

enim ex Deo processit, & veni: neque enim à me ipso veni, sed ille me misit. Et cap. 16. Exivi à Patre, & veni in mundum. Unde Pater sic alloquitur Filium, Psalm. 109. Ex utero ante luciferum genui te. Scripturam Patres unanimi consensu sequuntur, & de reali processione Filii à Patre interpretantur.

Prob. 2. Ex Conciliis, ex Nicæno & Constantinopolitano, in Symbolo, ubi Filius dicitur esse genitus, non factus, & ex Patre natus. 2. Ex omnibus aliis Conciliis generalibus, à quibus Symbolum Nicænum & Constantinopolitanum approbatum & confirmatum est. 3. Ex Lateranensi IV. cap. Firmiter, ubi definitur Filium à solo Patre esse. Conciliis addimus Symbolum Athanasii, in quo dicitur: Filius à Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus.

Prob. 3. ratione. Si Filius non procederet à Patre, non distingueretur ab eo realiter. Falsum consequens. Ergo, &c. Minor est de fide. Prob. seq. maj. In divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio. At si Filius non procederet à Patre, non haberet cum eo relativam oppositionem. Ergo non distingueretur ab eo realiter. Major continet axioma theologicum, fundatum in communi consensu Patrum, & in evidenti ratione, quia in ente supremo, & simplicissimo, ea omnia unum esse necesse est, quæ inter se non opponuntur; & in tali ente nulla alia oppositio reperiri potest, quam relativa. Prob. seq. min. quia in Deo nulla alia oppositio relativa, præter eam quæ fundatur in processione unius personæ ab alia, excogitari potest, quæ non repugnet infinitæ ejus perfectioni.

Resp. 2. Filius in divinis procedit à solo Patre. Est de fide.

Prob. 1. Ex Concilio Lateranensi IV. cap. Firmiter, ubi dicitur: Pater à nullo, Filius autem à solo Patre, ac Spiritus Sanctus ab utroque pariter. 2. Ex Symbolo Athanasii, verbis supra relatis. 3. Ratione, quia si Filius non procedit à solo Patre, vel procedit etiam à se ipso, vel ab essentia divina, vel à Spiritu Sancto, vel denique à persona aliqua divina, distincta à Patre & Spiritu Sancto. Sed nihil horum dici potest. Non primum, aut secundum, ut patet ex dictis a. 1. Non tertium, quia Spiritus Sanctus procedit ab ipso Filio, ut probabitur. Non quartum, quia tres tantum sunt personæ in Deo. Ergo, &c.

Resp. 3. Processio Filii à Patre in divinis, est processio ad intra, non ad extra. Est de fide.

Prob. Quia productio ad intra dicitur ea, quæ habet terminum immanentem producenti. Sed processio Filii à Patre in divinis habet terminum perfectissimè immanentem producenti: Filius enim in divinis perfectissimè immanet Patri; cum una & eadem sit natura & substantia Patris & Filii in divinis. Unde Filius ipse, Joan. c. 14. dicit: Ego in Patre, & Pater in me est. Ergo, &c.

Resp. 4. In divinis processio Filii à Patre non est effectio. Est de fide, & expressè definitum à Nicæno, & Constantino in Symbolo.

Prob. Quia effectio propriè dicta vel est actio, qua res transit à non esse ad esse, vel productio libera Deo, & rei contingentis; vel actio qua res quæ producitur, accipit esse diversum & distinctum ab esse rei producentis. At 1. Filius in divinis nunquam transit à non esse ad esse, ut constat ex Nicæno, anathematizante eos, qui de Filio dicunt: Erat quando non erat. Ex Constantinopolitano, desinente in Symbolo: Filium ex Patre natum esse ante omnia secula. Et ex Lateranensi IV. dicente c. 1. Filium esse à Patre absque initio. Et cap. 2. Patrem ab æterno generando Filium, suam ei substantiam dedisse. 2. Productio Filii in divinis non est libera Patri, sed absolutè necessaria: nec Filius in divinis est ens contingens, sed planè necessarium, ut constat ex Nicæno anathematizante eos, qui Filium Dei mutabilem esse affirmant. 3. Filius in divinis non accipit esse diversum ab esse Patris: accipit

enim ipsam essentiam, & naturam Patris, ut constat ex Nicæno & Constantinopolitano, desinientibus in Symbolo: Filium esse Patri consubstantialem; & ex Lateranensi IV. cap. 2. verbis modò laudatis, &c. Ergo processio Filii à Patre non est effectio.

Resp. 5. In divinis processio Filii à Patre est generatio propriè dicta. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura: nam Pater æternus alloquens Filium, sic ait Psalm. 2. Filius meus es tu, ego hodie genui te. Et Psalm. 109. Ante luciferum genui te. Item Isaias de eodem Filio Dei in carne mortali venturo vaticinans, sic exclamat cap. 53. Generationem ejus quis enarrabit? Quæ verba non solum de ejus incarnatione temporanea, sed etiam & potissimum de æterna ejus processione intelligenda sunt. Scripturæ subscribunt Patres omnes.

2. Ex Conciliis generalibus, Nicæno scilicet, Constantinopolitano, & Lateranensi IV. à quibus expressè definitur Filium Dei esse genitum. Conciliis generalibus adjungere possumus Symbolum Athanasii.

3. Ratione, quia in divinis Pater est propriè pater, & Filius est propriè filius: nam, ut ait Nazianzenus in tractatu de fide: Quis Catholicorum ignorat Patrem verè esse Patrem, Filium verè esse Filium, &c. Sed de ratione patris est generare, & de ratione filii generari. Ergo Filius in divinis generatur à Patre. Ergo processio Filii à Patre est generatio. Unde rectè Synodus Forojulienfis sic ait: Pater verus Deus, verè & propriè Pater est, qui genuit ex se, idest, ex sua substantia, intemporaliter & sine initio verum Filium... & Filius verus Deus, verè & propriè est Filius, qui ante omnia secula genitus est de Patre intemporaliter, & absque ullo initio.

Obj. 1. Si Filius procedit à Patre, Pater est causa Filii. Falsum consequens. Ergo, &c. Resp. neg. seq. major. Nam Filius non procedit à Patre, ut aliquid contingens, & cum dependentia accipiens naturam distinctam à natura Patris. Unde Filius in divinis non potest dici effectus Patris, nec Pater dici causa Filii; cum causa apud nos significet id, à quo est aliquid contingens, dependens, & naturæ realiter distinctæ à natura causalantis.

At inquires. Si Filius procedit à Patre, Pater est principium Filii. Ergo est etiam causa. R. neg. consequens. Ratio disparitatis est, quia principium significat præcisè id, à quo est aliquid. Græci tamen Patres vocant Patrem æternum aition Filii, quia nomine causæ non plus intelligunt, quam Latini nomine principii.

Obj. 2. Si Filius procedit à Patre, non est Deus, falsum consequens. Ergo, &c. Neg. seq. maj. Probabis, Omne quod ab alio producitur, non est Deus. Ergo, &c. R. dist. ant. Quod ab alio producitur secundum essentiam, non est Deus, C. ant. Quod ab alio producitur secundum proprietatem relativam tantum, N. ant. Filius autem in divinis producitur à Patre non secundum essentiam, sed secundum proprietatem relativam tantum.

At inquires. De ratione Dei est, ut sit primum ens, à quo est omne aliud ens. Ergo Filius non est Deus, si producitur à Patre, etiam producitur ab eo secundum proprietatem aliquam relativam tantum. R. dist. ant. De ratione Dei est, ut sit primum ens ratione essentiae, C. ant. Ratione cujuscumque proprietatis personalis, N. ant. & consequens. Itaque Filius est Deus, quamvis procedat à Patre, quia licet non sit primum ens ratione proprietatis personalis, quæ producitur, est primum ens ratione essentiae: nam essentia Filii, quæ est essentia Patris, est à se, & planè improducta.

At inquires. Si Filius procedit à Patre, non est primum ens ratione essentiae. Ergo, &c. Neg. seq. ant. Probabis, Si Filius procedit à Patre, habet essentiam ab alio, nempe à Patre. Ergo, &c. R. dist. seq. ant. Filius habet essentiam ab alio per productionem ipsius essentiae, N. seq. ant. Per communionem ipsius essentiae, C. seq. ant. & neg. consequens. Itaque Filius in divinis sic procedit à Patre, ut ab illo accipiat proprietatem.

prietatem personalem per productionem, & essentiam divinam per communicationem. Unde essentia divina, etiam ut est in Filio, est improducta, est ens à se, est ens primum; & consequenter Filius ratione essentiae, est ens improductum, ens à se, ens primum. Quod sufficit, ut sit Deus.

Dices 1. Si Filius procedit à Patre, indiget illo, & dependet ab illo. Ergo, si Filius procedit à Patre, est ens imperfectum, & consequenter non est Deus. *R. neg. seq. ant.* Ratio negandi est, quia Filius tanta necessitate existit, quanta Pater; & Filius tanta necessitate habet essentiam divinam, quanta Pater: nam tam necesse est esse tres personas habentes divinitatem, quam necesse est esse Deum. Unde ex eo quod Filius procedat à Patre, sequitur tantum quod inter Patrem & Filium detur ratio principii & termini, ratio dantis & accipientis, ratio producentis & producti, seclusis imperfectionibus omnibus, quae reperiuntur in productione creaturarum.

Dices 2. Act. cap. 20. dicitur: *Beatus est dare, quam accipere.* Ergo si Filius in divinis accipit esse à Patre, est inferior Patre, & ita non est Deus. *R.* in divinis non esse beatus dare, quam accipere. Ratio est, quia in divinis, persona quae accipit esse ab alia, habet in se necessitatem & fundamentum suae existentiae: unde existit ex intrinseca & absoluta necessitate existendi, & ita non existit beneficio personae à qua accipit esse, nec magis debet illi existentiam suam, quam sibi. *Nota.* In divinis persona producta existit necessario, & est necessario ab alia, non solum quia alia est principium necessarium productionis ejus, sed etiam quia ipsa per se in frustrabilem habet existentiam existendi, & esse à tali persona; seu, quod idem est, quia ipsa per se in frustrabiliter exigit habere tale principium necessarium suae productionis: igitur non magis debet suum esse personae producenti, quam sibi. *Nota iterum.* Sicut persona produciens per se in frustrabiliter exigit, ut sit persona producta; ita persona producta per se exigit in frustrabiliter, ut sit persona produciens. Unde non magis pendet persona producta à producente, quam produciens à producta; nec minus pendet persona produciens à producta, quam producta à producente: vel melius, neutra ab altera dependet, sed est inter utramque mutua connexio, mutua exigentia in frustrabilis, aequalis & absoluta existendi necessitas.

Dices 3. Si Filius procedit à Patre, Pater est prior Filio. Ergo, &c. *R. dist. seq. ant.* Pater est prior Filio prioritatem originis, C. seq. ant. Prioritate naturae, vel temporis, vel dignitatis, N. seq. ant. & consequenter. Itaque Pater est prior Filio prioritatem originis: prius enim origine dicitur illud, quod est principium alterius. At non est prior Filio prioritatem naturae, quia non est causa Filii; nec prioritatem temporis, quia non existit ante Filium: non enim fuit, antequam esset pater; neque fuit pater, antequam haberet filium; nec denique prioritatem dignitatis: nam Filius habet formaliter totam essentiam divinam sicut Pater, imò & ipsam paternitatem, non quidem formaliter, sed 1. per immanentiam perfectissimam: totus enim Pater perfectissimè immanet Filio, & vicissim. 2. Per æquivalentiam in filiatione: nam in divinis filiatione æquivaleret paternitati, & tam dignum est in Deo esse filium, quam esse patrem, ut facillè intelligitur ex dictis ad instantiam 2.

ARTICULUS II.

Utrum Spiritus Sanctus procedat à Patre & Filio.

Spiritum Sanctum non à Patre, sed à solo Filio ex non entibus productum esse, docuerunt Ariani, ut testatur S. Augustinus in lib. de heres. 49. *Esse Filium creaturam*, inquit, *Spiritum vero sanctum creaturam creaturam, hoc est, ab ipso Filio creatum volumus.* Arianis annuendum videntur Macedoniani, qui videntur eodem planè modo errasse circa Spiritum S., ut innuit idem S. Augustinus eod. lib. heres. 52. Hinc in

Constantinopolitano Symbolo pro Spiritu S. additum est: *Qui ex Patre procedit.*

In oppositum errorem impiegit saeculo quinto Theodoretus, cum adversus Cyrillum pugnaret: nam in refutatione noni anathematismi illius, scribere ausus est, impium & blasphemum esse, quod Spiritus Sanctus etiam ex Filio sit, asserere. Sed cum Theodoretus ea, quae contra Cyrillum pro Nestorio scripserat, in Calcedonenſi Synodo damnaſſet, sopita est hæc controversia.

Octavo saeculo, imperante Constantino Copronymo, quaestio de processione Spiritus Sancti ex Filio inter Græcos & Latinos ventilata est in Synodo Gentiliaca ad Luteriam, ut Ado testis est in Chronico. Nono verò saeculo in apertam hæresim erupit, auctore Photio. Hic cum, pulso in exilium S. Ignatio, Constantinopolitano Patriarcha, sedem ejus invasisset, eumque in Conciliabulo damnaſſet, à Nicolao I. Pontifice excommunicatus est. Quam ob rem furens, coacta Synodo, ipsum Nicolaum excommunicavit, varias in Ecclesiam calumnias fabricavit, multaque ei crimina, & multas hæreses objecit, quarum una hæc fuit, quod Latini assererent Spiritum S. non solum ex Patre, sed etiam ex Filio procedere. Denique catholicum dogma scriptis convellere aggressus est.

Undecimo saeculo, quo Theophilactus, Bulgarorum Episcopus, vixit, & Photii schismate implicatum se probavit, in commentario suo ad cap. 3. Joan. ubi reprehendit Latinos, quod dicant Spiritum Sanctum procedere à Filio; Michael Cerularius, Constantinopolitanus Episcopus, contra Romanam Ecclesiam debacchatus est, & promulgavit Romanum Pontificem, omnesque cum eo Occidentales excommunicatos esse, quod contra decretum Ephesinae Synodi, has voces, *Filioque*, Symbolo inseruissent, adeoque, deturbato Episcopo Romano, ad se, qui post Romanum primus esset Episcopus, Ecclesiae primatum pertinere. Eodem saeculo, Urbano II. Pontifice, in Barenſi Concilio contra Græcos pro catholico dogmate arriter decertavit, eorumque loquacitatem repressit Sanctus Anselmus, Cantuariensis Archiepiscopus.

Saeculo decimo tertio Græcos Ecclesiae Romanae reconciliatos esse sub Innocentio III. conjicere licet ex cap. 4. Concilii Lateranensis IV. Sed brevè postea, pro sua mobilitate, ad schisma suum, erroresque suos reversi sunt. Eodem saeculo Græcam inter & Latinam Ecclesiam pax constituta est opera Gregorii X. summi Pontificis, & Michaelis Palaeologi Comneni, Græcorum Imperatoris, anno 1274. in generali Synodo Lugdunensi, in qua Greci Spiritus Sancti ex Patre & Filio processionem professi sunt, & ter græcè & latinè in Symbolo, illud: *Qui ex Patre Filioque procedit*, cantatum est in Milsa solemni. Sed novem post annis, Michael mortuo, ad dissensionem & hæresim rediere Græci, promotore Andronico Michaelis filio, schismatis & erroris patrii studiosissimo.

Saeculo decimo quinto, Eugenio IV. Romanam sedem tenente, & Joanne Palaeologo imperante Constantinopoli, Latinos inter & Græcos instaurata concordia & amicitia est in generali Synodo Florentina, anno 1439. Adfuit Imperator ipse, & post multas altercationes, Marco Ephesiorum Episcopo nequequam repugnante & reclamante, Græci cum Latinis ex Patre Filioque Spiritus S. processionem professi sunt. Sed paulò post reversi sunt ad vomitum, agentibus eodem Marco, & aliquot aliis seditiosis. Denique post annos quatuordecim, Deo Græcorum levitatem & superbiam justè ulciscente, Orientis Imperium funditus eversum est, expugnata à Turcis Constantinopoli.

Porrò in Florentino Concilio non modò de processione Spiritus Sancti à Filio, sed etiam de additione hujus vocis, *Filioque*, à Latinis facta in Symbolo, acriter disputatum est. Quonam autem tempore, quoque auctore, in Ecclesia Latina hæc additio facta sit, & Symbolum cum hac additione publicè inter